

պիր ճեմիցի թուրապ, պիւթիւն եւ...
նի օրան շէյքերին լաղ վր իւն, էսկի
ուսուլուն իստէսինի վալի բաշատան
թալէպ գըմընտա վեքիլէր կեօնտէ...
ընթերցան զարար վերիվիլ տիր :
Սեյլէնտիլին շաղարէն, զաթը վի...
լայեթընհիլէրի, մեղուսան վե...
քիլէրէ զայեթ շէտիտ պիր ճեմապ
վերիպ, անկէրի հուզուրունտան տեֆ
իթմիլ տիր :

Պունուն իւզէրինէ Միւսլիման...
լար զայեթ քեպիլ ինքիւլ իտերէք,
տէր հալ Պաղարտա խալլի ճեմիլէթ...
լէ թօրլանըպ, միւթէտիլ պիր թա...
րիգ թուրմալարը իչին ալէնէն մէջ...
վերէթ իլլէմիլէր տիր : Վալի բա...
շա, վուգուլի հալէ վաղըֆ օլտուգ...
տա, իւլ թապուր ասքէր վէ թօր...
լար վէ պիր պէօլիւք ժանտարմա
ճէլպ իլէ, թամպուրլարը վուրտուգ...
լարը հալտէ, Պաղար նամ մահէլլի
մուհասէրէ էմիլ իլէ մահէլլի մեզ...
քիւրէ սէվգ իլլէմիլ տիր : Պաղը աս...
քէր պէօլիւք իլլէր, վեքիլէրին պու...
լունտուգլարը մաղաղըպ էթրաֆլա...
յըպ, անկէրի անգ ու կիրիֆթէ մէ...
մուր իտիլիլէր : Ասաքիւրին իչ պու...
հարաքէթի իւզէրինէ, Միւսլիման...
լար սիւրհ ալըպ, վեքիլէրինէ իմ...
տատա եւթիլիտիլէրինտէ, թարա...
ֆէյնտէն սիւրհա տալրանըպ, ալէն...
օլունհաղը սըրտատ, պէրէքեթի
վերսին պաղը միւթէնայիլան վէ էհ...
լի նուֆուգ թիւնէնէրէ, անկիւզան...
լըլարը, լահաթ տուրմայա տալէթ
վէ նասիհաթ իթմիլէրի իլէ, դան...
տէօքիւլմէսինին էօնիւ ալընպիլ...
լինմիլ տիր :

Ասաքիւր գօմանտանը միւրապ պէյ...
տախի, պիր գալկանըն գուհուրիլէ
հուսուլա կէլէն տէհէթլի նեթիճէ...
լէրինի տիւլիւնէրէք, սիւրհալարը էն...
տիրիպ պէքէմէլէրինի ասքէրէ էմր
իլլէմիլ տիր :

Մուղայիլի օլարադ, Հօտտօ պէ...
յին թահթը գօմանտասընտա պու...
լունան ժանտարմալար, հէր հալտէ
վեքիլէրի անգ ու կիրիֆթ իթմէք...
իթմէմիլէր իսէտէ, էհալի իւզէրէ...
րինէ պիւ հիւճիւմ եուլուգլար իլէ
անկէրի տեֆ իթմիլէր տիր : Էլէրէլի
մէրգուսան վեքիլէր միւստիլէլէ
իթմէյէ իտիլէր, ժանտարմալար գաթիլ
օլունտուլար իտի, չիւնքի պուլըլարըն,
էհալինին էլ ինտէն գալըպ գուր...
թուրմալարըն մէրգուսան վեքիլէր
եարտըմ իթմիլէր տիր :

Ասաքիւրին աղ իմէթինտէն սօղրա,
մաղաղալար վէ տիւքքեանլար գարան...
մըլլար վէ Միւսլիմանլար վալի բա...
շա թարաֆընտան թէհալտ օլունտու...
զանը իլէ, սիւրհ իլէ քէնտի իսանէ
վէ ֆաթիլեպլարըն մուհաֆաղա իչին
էվլէրինէ ալէթ իլլէմիլէր տիր :
Պաղը թրիթիլանլար տախի Միւսլի...
մանլար իլէ պիրէլէմիլէր իսէտէ, զի...
յալտէ էմիլ պաթիլէթ իւզրէ պիր Էօլ...
թուրմալար իչին, նեթէքիւմ իթմիլա...
լէ տախիլ օլմադ նիլէթիլլէ :

Գալըք իլէ, նէ Միւսլիմանլար վէ
նէ տէ թրիթիլանլար, իսմայիլ բա...
շալը ալթըլ իսթէմէյօլլար, վէ է...
հալի, սալը կիւնքի վուգուսան վէ
պու եիւզտէն շէհիլ վէ պիւթիւն վի...
լայեթի տիւլարը թէհիլէք իլլէտիլինի
բաշայի միւշարիլէյէն ապա աֆիլ իթ...
մէյէճէք տիր : Մուգատտէմ Պապը
ալլիլէ պիր չօգ թէլէկրաֆլար կէօն...
տէրիվիլ տիր : Էհալի Սալ թանաթը
սէնիլէյէ օրան սատաղաթընը իպրապ
իլլէտիլին իլէ պէրապէր, վալի բաշա...
նըն աղլինի վէ եէրինէ զայեթ միւս...
թալար վէ ատալէթլինտա վէ մէմիլ...
քէթ էհալ իսինին էնիլէթիլինի ճէլպ
իթմիլ օլուն պիր զալթըն նասալըն

Թալէպ իտէյօր :

Իսմայիլ բաշա հաղրէթլէրի, իւ...
թիլլար թէպէրին իչին, էհալինին
արգուսու, հիւքիւմէթի մահէլլէյէ
թարաֆընտան գապուլ օլունտուլ օլ...
տուղունտ պէյան իթմիլ, վէ պու...
սէօղլէրինէ զիլլատէ էհէմիլլէթ վէր...
մէք իսթէյէրէք, էհալ ինին պէօլիւք...
լէրինէ Սթանպուլուն կէլէն պիր թէ...
լէկրաֆլար կէօնտէրմիլ տիր, ֆաղաթ...
օնլար, ֆէզլէր թահրիւրաթըն սա...
հիլլէրինէ իթիմաստ իթմէյիլ, մէճ...
լիս աղալարը թահրիւրաթը մէզլէր...
րուն իմալարը իլէ թասաթ իթմէ...
յէ լաղի օլտուգլարը հալտէ, իթի...
մատ իտէճէքլէրինի իֆատէ իլլէմիլ...
լէր տիր : Պաղաթ մէհիլա աղալարը
իմգա իթմէտիլլէրինտէն, պիւթիւն
էհալի, պիր տէսիսէ իլէ էհալինի
ալտաթմաղ նիլէթիլլէ, մէզլէր թէ...
լէկրաֆլար բաշա հաղրէթլէրինի պիր
սանիասը օլտուղունտ իւքեթիլ օլ...
մուշ տուր : Պու թէլէկրաֆլար սահիլ
օլունտ օլմատըլընը սիլէ պէյան իտէ...
մէմ ֆաղաթ շուսու սիլէ գալ իլէն
պէյան իտէրմիլ քի, սահիլ օլապ պի...
լէ, էհալի վալի վիլայէթ իւզէրինէ
ասլա էնիլլէթի պուլունտալընտան,
օնա իթիմաստ իթմէյիլ :

Պիր տէֆա պիր ասաթ տիւլիւն...
սէ քի, պէօլիւք պիր գան գուհուրի
իչին պիր թիւֆէնքին բաթլանաթը
քեթիլ տիր տէյիլ իսէ, պիլ իմ հա...
լիմիլ կիլլի, չայանը թէհէսիլ պիր
հալ օլուն մու իտի :

Մուսաթարալը քէլիլ իտէն պէօ...
յիլլէր էհալինի ասայիլէ տալէթ
իթմէք իչին լաղլիլ կէլէն Էօլլարա
թէլէպալիւս իլլէտիլլէր, վէ շու տա...
չայանը տիլգաթ տըր քի, պէօլլէ
պէօլիւք պիր բաթլընտ արասընտա
հիլ պիր ասաթ, գալկայա սէպէպ
օլապիլիլ պիր սէօղ վէ պիր սմէլտէ
պուլունտաթը տուր : Էհէր կիլէն ու...
յանըլըլ ինրա օլունտուլ, վէ էօլ...
լէ էյի տիլգաթ օլունտուլ քի, սի...
լահ ալընտըլը կիւնտէն պէրի, շէ...
հիւրտէ հիլ սըրգաթ վուգու պուլմա...
մըլ տուր : Պաղարին նաղաթիլի, Սհ...
մէտ բաշայա հալալէ օլունտուլ տուր :

Շիմաթիլ վալի բաշա հաղրէթ...
լէրի, հալը հաղըրա սէյիլիլ կիլլի
պաղըլար իսէտէ, Պաղարը տախի
էհիլտէն ալմայա դայիլէթ իտէյօր,
ֆաղաթ էհալի միւշարիլլէյին հաղ...
զընտա լաղըրտը օլունտալընը իլլիթ...
մէք իսթէմէյօր, էհալի իսմայիլ
բաշանըն էմրէրինէ իթմաթ իթմէյէ
գալար վէրմիլ տիր :

Սթանպուլուն պիր մըղտար աս...
քէր իլէ պէրապէր էհալինին իլլիթ...
քեթալարըն թէտըլիլ վէ ասայիլիլ
իտաթ իթմէք իչին պիր մէմուրուն
իլլարը հաղըրտա լաթիլէլլէր պու...
սան մաղսէտէ մուլաֆֆաթ օլունտաղ...
իչին, Պապը ալի ճանիլլինտէն, վի...
լայեթիլլէրին իտարէսի պալընա,
թէհիլլէպէրտար վէ էհիլ նուֆուգ վէ
էհալլէք քէնտի մէնֆաթիլլարըն աղ...
նատապիլլարմէյէ վէ պիլա ֆաղ...
հէր քէնէ պիլթարաֆանէ ատալէթ
իպրաղընա իւզթէթիլ պիր գաթ
նասալ օլմալ տուր : Պաղաթ հիւ...
քիւմէթի սէնիլլէ, շիմաթիլ վալլիլ
քէնտի մէմուրլլէթիլլէն պաղմայա
իլլար իտէր իսէ, պուլուն միւլքէտ...
տէր պիր գալար օլունտալընը սիլլէ
պէյան իտէրիմ :

Գուրիլէ տ'Օրիան :

Միւսլիման մեր եւ Սէտայի բանակ...
ուսուլունէն պիւ ժանթուրիլլէն աղիլը
որ Սէտա ոչ իլլէ իսսիլա պաշտօնը վարձ...
քի առաւ է, ալլ ինչպէս իւր վստա...

պանծ անունն ալ կը յայտնէ, ձայն մը
հանելու : — Այդ ձայնական թմբուկին
թող անգամ մըն ալ դալիլը :

Սէտա իր վերջի 143 թուոյն մէջ
գարձեալ իր «Իմի մանթըլի» կանգունը
ձեռքը դիմացին կ'իլլէ : Խեղճ մեր խօս...
քերը ծածուկ չափեր չափիլիք, եւ չէ
կըցեր խեղճ հասցունել թէ ինչպէս եւ
ի՞նչ ճամբով իր հարած սուսերը կընան
եղեր դուրս ելլել ուստի մեր խօսքերուն
չը հաւնիր եւ սատանայական եւ հերձուա...
ծողական կախարդութիւն կայ մէջը կըսէ :
Ձեռք զարմանար, վասն զի Սէտա իր առ...
ջի դուրսանելը կը մոռնայ, կամ կը
համարի թէ մեք ալ մոռացած եմք : Իր
վերջի 143 թուոյն մէջ իր առջի դուրսած...
ներուն բովանդակութիւնը կընէ, եւ Վե...
նետոյ Միլիթարանց ի Հոսմ տուած եւ
րուսկայական թղթոյն եռամսան իմաստ...
ները գարձեալ յեղիլիլա տալին, կը մո...
ռանայ մէջ բերել իր 144 թուոյն մէջ այն
էական մէկ մասն ալ, որ իւր լեզուովը
ըսած էր այնպէս : «Հիւրիլիան Գեր...
Արքայապետ վանքին պու էֆէրարը մէմու...
հէսինի Աթիթանէտէ պուլունտան միաբան...
լարա սուրէթի գաթիլլէտէ պէյան, վէ ի...
թապթ իթմէտիլլէրի հալտէ միաբանու...
թիւնտան թարտ օլունտաղալընը իլլիթար
իլլէմիլ տիր : »

Ձեր մի կրնար տեղոյս որ եւ է Մը...
իլիթարան մը այդ ամենայնոյն իսար...
գալիսալ եւ տուտ լուրը, առանց Վեհետ...
կոյ կամ Հոսմիլայի յայտարարութիւննե...
րուն սպասելու» ինքը մէջ տեղը ելլել ու
հերքել, ինչպէս ըրաւ : Եւ միանգամայն
չէ՞ր մի կրնար բնական հետեւանօք հե...
տեղոյիլ թէ այն որ յայտնի կը լըբանայ
նաւեւ քաղքին մէջի եղած լուրերը այլա...
լիւր, չիլլէր նաեւ հեռուոր լուրերուն
վրայ ինքնաստեղծ ցորքներ երազել ու
պտտել, եւ այս հեռեւանքը տեղոյս
Միլիթարանց այնքան աւելի բնական էր,
որ կարծեմ Սէտային աւելի հմուտ եւ
տեղեակ ըլլալու էին իրենց վանաղ մը...
տաղը եւ զգայմանը, եւ անմիւսին Սէտա...
յի այդ տուած լրոյն համաձայն մեծաւորէն
ոչ կանխաւ, եւ ոչ ալ վերջը, եւ դեռ միւ...
լէս ցայսօր այդպիսի հրաման մը ընդու...
նած չեն :

Այս է ա՜ն մեր տրամաբանութեան
ձեռնարկութիւնը, զոր ըմբռնելու կը կրկնեմք
եւ թէ որ Սէտայի դիտարդ «Իմի ման...
թըլիլ» գարձեալ արարելուն կուգայ եւ
չը հասկընար, մեր չէ յայնայնք :

Բայց չը խաբուի Սէտա եւ ոչ ալ սը...
նտի տեղ միամիտները խաբելու աշխա...
տի : Միլիթարանը լաւ կը ճանչայ իր
միաբանութեան սիրտը եւ ոչին եւ զգա...
ցումը, որ ոչ երբեք Ազգին հակառակ եւ
զած է, եւ ոչ երբեք ալ կրնայ ըլլալ,
քանի որ նոյն Ազգին որդիքն են եւ եղ...
բարքը եւ արիւնը : Ձեռն Ազգերնէն այդ
միաբանութեան մէջ զմուտորադուրով,
եւ ոչ ալ Մոլորմիտի կամ Սէպիմիտի
կոյր արբանեակ եւ ծառայ ըլլալու ուի...
տելլին : Ինչպէս ցարդ սիրած են Միլի...
թարանք Ազգին լեզուն եւ պատմութիւ...
նը եւ եկեղեցին, նոյնպէս սիրած են, եւ
չեն կրնար չը սիրել նոյն Ազգին իրաւունքն
ալ, ուր արդարութեան խօսքի կայ, ուր
Ազգի մը գլխաւոր մէկ մասին բարոյա...
կան մանր կայ, ուրոյն իսկ այդ միաբանու...
թեան միանգամայն անհրաժեշտ կործա...
նում կայ : պէտք չէ շատ հեռատես միաք...
Մուտղունը եւ անձկանօք ուրիմն
Ազգին եռանդուն յաղթանակ երգողը կըս...
պատ ի հեռուտ անտի, եւ այս արդար
իրաւունք է անտի, որ Ազգին մայր եւ
դայեակ ըստեւելու ցարդ, իւրք ի շատէ,
արժանիքն ունեցած է :

Սէտայի երկրորդ ու երրորդ յօդուա...
ծոյ մէջ մոտի տեղ նոր հաւատարմը մը բնոր...
ոցինք որ իր առջի ըսածը հաստատէ նա մա...
նաւանդ ծիծաղելի «Իմի մանթըլի» մը պար...
ձեալ հանդիպեցանք, որ երկու անգամ է
մըղմ «Գրական» (բողոքի) ապացոյց կը
ընտէ իւր սուտը հերքելու : Ձը լուսած
ձեռնարկութիւն : Ինչպէս կրնայ դրակա...
նապէս ապացուցուիլ ըստ մը որ «չկայ» եւ
ոչինչ է, անգոյ է : Ոչ ապաքէն Սէտայի
կ'իլլիսայ դրական ապացուցիւ մեզի հաստա...

տեղ այն բանին գոյութիւնը, որ ինքը
«կայ» կ'ըսէ, եւ յամառած կը կենայ :
Այն որ հաւատարմ ստուգութիւն ունիմ կ'ը...
սէ, փոխանակ ձայն եւ չունչ յօդուանե...
լու եւ փոխանակ Վեհետոյ գեր : Ար...
բահօրէն խոսարձ խոստովանութեան մը
«այո գրեցի» ըսելուն սպասելու, աւելի
բանաւոր եւ աւելի կտրուկ չըլլար, որ
այն ճամբով, որով իր առաջի լուրը ըն...
դունած է, ձեռք ձգէ նաեւ այդ համ...
բաւաւոր հաղանդական թղթոյն օրինա...
կը իրեն թուականաւոր եւ ստորագրու...
թիւններովը ու մէջ տեղը հանէ մեզի :
Եւ զայս այնչափ աւելի փութով կատա...
րելու է Սէտա, որչափ որ ջանք կ'երեւ...
ցունէ զՄիլիթարանէ միաբանութիւնը իր...
րեւ զղջացեալ եւ ապաշխարող ճանչցու...
նել, եւ իրեն հետ ալ կուսակից, եւ
այնչափ աւելի կուսակից եւ ջերմ եւ մո...
լեռանդ կուսակից ազգին հետ հակառա...
կելու եւ կուտելու, որ եւ ոչ իրեն աղ...
եացը պիտի ինայէ, հապա, ինչպէս կը...
սէ, պատրաստուած է իրեն անդակից
հարազատելու, եւ հարազատ սիրող զա...
ւակունքը՝ ողջ ողջ իւր ձեռքը Մոլորայ
չաստուածոյն բազինի վրայ խողովողը :
«Թարտ օլունտաղալընը իլլիթար իլլէմիլ
տիր : »

Է՛հ Սէտա, դեռ շատ հեռու է քէզ...
մէ այդ ըղձացեալ օրերը, այդ քու ցան...
կալի «ստատակ եւ փուշ սուրբ դաղարու
կըզոյն մէջ բուսցունելը» :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԻԹԻՆԷՎԻՍԷ

Շահապէի ճիւղանալով տեղ...
լէթլու նեճապէթլու իւստաֆ իլ...
զէտալին էֆէնտի հաղրէթլէրի կէլէն
ճիւղա իլլէթի կիւնիւ Պապը Սէրաս...
քէրիլէ պիլթիլլէրի, զալթը հաղրէ...
թիլ Սէրասքէրի տէլալէթիլ իլլէ, տէ...
վայիլի ասքէրիլլէնին ինիլիլալը հա...
լինի մուսլէնէ վէ թահլըզ վէ թէ...
մաշա պուլլուրտու գալընտան սօղրա,
պիր աղ իսթիլլաթ, վէ քէնտիլլէ...
րինէ նէվ ինտա թիւֆէնքլէրտէն իքի
գըլթար թաղաթիմ գըլլընալ, իչպու...
թէլլէրիլլէր իլլէ, տայիլլէրի ճէլլէրի
ասքէրիլլէր, մէմուս իսթիլլէր ալ...
տէթ պուլլուրտուլար տըր :

— Սալ թանաթը սէնիլլէրին Սէն...
իլլէթիլլէրի սէֆիլի օլունտ, մէէ...
զունէն Տէր սատաթլէրտէ պուլունտան
ուլթուֆէթլու իլլիթէմ պէյ էֆէնտի
հաղրէթլէրինին կէլէն ճիւղա իլլէթ...
սի կիւնիւ Վիլլէնա թալիլիլ իլլէ,
Ալլէմանեա գալընտալընա միլթէ...
վէճէլլէն, Տէր սատաթլէրտէն հարա...
քէթ իլլէմիլ օլաուլարը, վէ մուշա...
րիլլէյին իլլուլ նիհայէթլին տէկին
օլալարտա պուլունտաղալընը իլլի...
տիլլէր տիր :

— Շօքաթա ճանիլլին սէվգ ու...
իլլալ գըլլընալ սատաթիլ Շահանէ
գօմանտանը սատաթլէրտէ Մէհէմէտ
Ալի բաշա հաղրէթլէրի օլաուտաղ...
հուրա կէլլիլ օլունտուլ իւզէրինէ,
թահլըզաթը լաղըլլէնին ինտալընա
մէմուր պուլլուրտուլ օլունտուլ Գու...
րիլէ տ'Օրիանտա միւնտէրիլլէր տիր :

— Ասիլ իլլէրին իւստալընտան
օլունտալընը հալտէ, կէլէնիլլէրին Տէր
սատաթլէրի կէլթիլլէրէք, Սէլմիլլէ
գըլլըյիլ Հիւմայունիտէ իղամէթ իթ...
տիլլէրիլլէր քէնտէ վէ ֆաթիլլէրտէն
թրիլլալտա իսթեան վէ իղամէթլէ...
րի իլլին օլ ճանիլլէ կէօնտէրիլլէք...
լէրի մէմու տուր :

— Բաղար կիւնիւ, զալթաթ...
քէթիլլէ պալը թարաֆընտա իքի
Գէֆաթեալը իւսթ, պիր պիր իլլէ
միւնտալա իլլէտիլլէրի սըլատա,
պիրիլլէ թալանտալընը չէթիլ տի...
կէրինին կէթիլլէնին վուրուպ էօլ...
տիլլալտա սօղրա, թալանտալը
էէրէ ֆըրլտալ պիլա իլլիլլէրէ զա...

